

Szerkesztési Iroda:
Nagyberek Zápolya-
utca 1. hová a lap szel-
lemi részét illető min-
den közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:
Pleits Fer. Pál könyv-
nyomdája Nagyberek-
rek, Zápolya-u. 1. hová
a hirdetések, előfizetések
és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások
intézendők. Telefon 21.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: dr. Brájer Lajos.

Felelős szerkesztő: Somfai János.

Előfizetési árak:
Egész évre — 24 K
Félévre — 12 K
Negyedévre — 6 K
Egyes szám ára 8 fillér.

Hirdetéseket
a kiadóhivatal vesz föl
Azonkívül az összes hír-
::: detési irodák. :::
Megjelenik vasár- és
ünnepnapok kivételével
mindennap d. u. 5 órakor

Nagyberek, 1914.

XLIII. évfolyam 176. szám.

Szerda, augusztus 5.

A háboru.

— Éjszaka érkezett jelentéseink. —

**A német császár trónbeszéde. — Az orosz cár csalárdsága. — Szerb püspöki szózat. —
Az orosz harctérről. — Elfoglalt orosz városok. — A német-francia harctérről.**

A háboru eseményeiről érkezett legújabb jelentések közül a német császár hatalmas trónbeszédéről szóló tudósítás emelkedik ki nagy hatással, azonkívül igen érdekes az a „Fehér Könyv”, amelyet tegnap a német birodalmi gyűlés elé terjesztettek a német császár és az orosz cár levélváltásáról, amelyből kitűnik az orosz cárnak, a „békecár”-nak csalárdsága, a melylyel a világháborút földidezte.

Éjszaka érkezett jelentéseink a következők:

A német császár trónbeszéde. A birodalmi gyűlés megnyitása.

Budapest, aug. 5. (A „Torontál” ered. távir. Hivatalos jelentés.) Berlinben a birodalmi gyűlés rendkívüli ülészakát ma egy órakor nyitotta meg Vilmos császár hatalmas trónbeszéddel. Erősen kiemelte békeszeretét s hogy a német kormány eddigelé provokálásokra sem reagálván, összes erkölcsi, szellemi és gazdasági erők fejlődését tartotta szem előtt, követte legfőbb célját és elsősorban állott mint az egész világ is tanúja volt, hogy Európa népeitől a nagyhatalmak háboruját elhárítsa. Ekkor, folytatta a császár, barátom, Ferenc Ferdinánd főherceg meggyilkolásával örvény tárult fel, szövetségesem, Ferenc József császár és király kénytelen volt fegyverhez nyulni, hogy birodalma biztonságát egy szomszéd államból származó veszedelmes üzemek ellen megvédje. Jogos érdekei követésében az orosz birodalom állott a monarchia útjába. Ausztria-Magyarország oldala mellett hív bennünket, nemcsak szövetségbeli köteleességünk, de egyúttal az a hatalmas feladat is hárul reánk, hogy a két birodalom régi kulturközösségével együtt saját pozíciókat is megvédjük ellenséges erők rohamával szemben. Nehéz szívvel kellett hadseregemet egy oly szövetség ellen mozgósítanom, melylyel annyi esatamezőn válvetve harcoltunk. Őszinte fájdalommal láttam megsemmisülni egy Németország részére hűen megőrzött barátságot. Az orosz kormány engedve egy telhetetlen nacionalizmus unszolásának, védelmére két egy államnak, amely gonosz merényletek támogatása által felidézte a háboru borzalmait. Hogy Franciaország is ellenfeleink oldalára áll, az minket meg nem lephet. A jelen helyzet eredménye egy rosszakaratra, amely

évek óta dolgozott a német birodalom hatalma és felvirágozása ellen. Minket nem üz a hódítás vágya, rángerőszakolt önvédelemben tiszta lelkiismerettel és tiszta kézzel ragadtunk kardot. A német birodalom népeihez és törzseihez fordulok szózatommal, hogy teljes erővel, szövetségünkkel való testvéries együttérzéssel védjék, amit békés munkával alkottunk. Apáinkat követve, szilárdan és hűven, komolyan és lovagiasan Urunk előtt és harera készen az ellenség előtt bizzunk az örök mindenhatóságban örökre. Ide tekint ma fejedelmei és vezérei körül seregelve az egész német nép, hozzák ezért határozatukat egyhangulag és gyorsan, ez legbensőbb kívánságom.

A történelmi jelentőségű beszéd rendkívüli hatást keltett.

Budapest, aug. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) Berlinből sürgönyzik: A tegnapi birodalmi gyűlésen a kormány tagjain kívül majdnem az összes képviselők megjelentek. A gyűlésen Kempf korelnök megemlékezett a szerajevói gyilkosságról, amelyet átkos gyalázatos merényletnek minősített s monarchiánknak mély részvétét fejezte ki. Ezután Bettmann-Holweg birodalmi kancellár ismertette a válság anyagát, a cár és a németcsászár táviratváltását, majd így fejezte be beszédét:

— Ránk kényszerítették a háborut. Hatalmas multunk örökségéért megyünk harcba! (Viharos éljenzés és taps.)

Az orosz cár csalárdsága.

Budapest, aug. 5. (A „Torontál” eredeti távirata. Hivatalos jelentés.) Berlinből jelentik a Magyar Távirati Irodának, hogy a birodalmi gyűlés elé ma fehér könyvet terjesztettek, melynek legszenzációsabb része Vilmos császár és Miklós cár táviratváltása. Vilmos császár július 28-án ezt sürgönyözte: Legnagyobb gyugtalansággal hallom, milyen hatást keltett birodalmadban Ausztria-Magyarország eljárása. Szerbiában évek óta üzött lelkiismeretlen izgatás azon fellázító büntetthez vezetett, melynek Ferenc Ferdinánd főherceg áldozatul esett. Az a szellem, mely saját királyokat és nejét ölette meg a szerbekkel, ma is uralkodik ezen országban, te kétségtelenül egyetértesz velem, hogy mi kettőnknek, valamint összes szuveréneknek közös érdekünk van megkövetelni, hogy mindazok, kik e gyalázatos gyilkosságért felelősek,

megérdemelt büntetésüket megkapják, másrészt nem felejtsem el, mily nehéz rád és kormányodra nézve szembeszállni a közvélemény áramlataival. Megemlékezve a bennünket réogta összefűző benső barátságáról, minden befolyásomat érvényesítem, hogy Ausztria-Magyarországot rábirjam, hogy nyílt és kielégítő megegyezésre törekedjék Oroszországgal. Bizton remélem, hogy a még támadható nehézségek elhárítását célzó fáradozásaimban támogatni fogsz. Őszinté és készséges rokonod Vilmos.

Miklós cár erre július 29-én ezt választotta: Örvendek, hogy Németországba visszaérkezél. E komoly pillanatban kérve-kérlek, segíts nekem. Csunya háborut üzentek egy gyenge országnak. Oroszországban óriási ezért a felháborodás, melyet osztok. Előrelátható, hogy nem sokára már nem állhatok ellen a reám gyakorolt nyomásnak és kénytelen leszek oly intézkedéseket tenni, melyek előidéznek a háborut, elejét veendő egy szerencsétlenségnek, ami egy európai háboru lenne. Régi barátságunk nevében kérlek, tégy meg minden lehető, hogy szövetségeseidet visszatartsd attól, hogy tulmesszire menjen. Miklós.

Erre Vilmos császár július 29-én ezt választotta: Táviratodat megkaptam és osztom a béke fentartása iránti kívánságodban, amde Ausztria-Magyarország eljárását nem tekinthetem csunya háborunak. Ausztria-Magyarország tapasztalásból tudja, hogy Szerbiának csak papiroson álló ígéretei teljesen megbízhatatlannak. Nézetem szerint Ausztria-Magyarországnak eljárása kísérletnek tekintendő, hogy teljes garanciát kapjon aziránt, hogy Szerbia ígéretei valóban tetté is váljanak. E nézetemben megerősít az osztrák-magyar kabinet nyilatkozata, mely szerint Ausztria-Magyarország nem tervez területi hódításokat Szerbia rovására. Azt hiszem tehát, hogy Oroszországnak igenis lehetséges az osztrák-magyar-szerb háboruval szemben megmaradni a néző szerepében anélkül, hogy a legborzalmasabb háboruba rántsa bele Európát, melyet ez valaha megért; azt hiszem, hogy direkt megegyezés kormányod és Bécs között lehetséges és kívánatos is oly megegyezés, amelyet mint ma telegrafáltam, az én kormányom minden erejével előmozdítani fáradozik. Természetesen Oroszország részéről való katonai intézkedések, amelyeket Ausztria-Magyarország fenyegetésnek tekinthetne, siettetik a szerencsétlenséget, melyet mind a kettő elhárítani kíván-

Mai délutáni rendkívüli kiadásunk este 6 órakor jelenik meg.

nánk. Az én közvetítő szerepem is, amelyet a barátságomra való hivatkozásod folytán készséggel vállaltam, aláírva lenne. Vilmos.

Julius 30-án ezt sürgönyözte Vilmos császár a cárnak: Nagykövetem utasított kormányodat egy mozgósítás veszélyeire és súlyos következményeire figyelmeztetni. Ausztria-Magyarország csak Szerbia ellen mozgósított, még pedig hadseregének csak egy részét. Ha Oroszország, mint ez most a Te és kormányodnak közlése szerint az eset, Ausztria-Magyarország ellen mozgósít, akkor a közvetítő szerep amelylyel Te a legnagyobb barátsággal megbíztál és amelyet a Te kifejezett kérelmedre vállaltam, veszélyeztetik, sőt talán lehetetlenné tétetik. A döntés egész sulya most a Te vállaidra nehezedik, neked kell viselned a felelősséget a háborúért és békéért. Vilmos.

A cár július 30-án ezt válaszolta: Szívvel köszönöm gyors válaszodat. Ma este küldöm Tatischevet instrukciókkal. A most érvénybe lépő katonai intézkedések már tíz nappal azelőtt történtek, még pedig az Ausztria készülődése ellen való védekezés okából. Teljes szívemből remélem, hogy ezek az intézkedések semmiképpen sem fogják befolyásolni közvetítő szerepedet, amelyet én igen nagyra értékelek. Szükségünk van Ausztriára gyakorolt nyomásodra, hogy meg tudjunk egyezni. Miklós. (Az említett Tatischev a cárnak Vilmos császár személye mellé beszállított katonai képviselője.)

Szerb püspöki szózat.

Budapest, aug. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) Z m e j a n o v i c s Gábor verseci, fehértemplomi és panosovai görög keleti szerb püspök a következő püspöki szózatot intézi szerb ajkú polgártársainkhoz:

Gábor, Isten kegyelméből verseci, fehértemplomi és panosovai gör. keleti szerb püspök egyházmegyéje mindkét rendű lelkésze s egész, az Urban szeretett nyája számára Istenhez malasztért és békéért esedezik, a maga részéről pedig főpásztori áldását és üdvözlését küldi nekik.

Szeretett hazánk nehéz körülményeiben felétek fordulok most, kedvelt lelki gyermekeim. Határainkon már szétterjesztette sötét szárnyait a véres háború s a hősök rendületlenül állanak, készek küzdeni és meghalni hazánk s szeretett uralkodónk tisztességeért és dicsőségeért. Ezen hősök sorában ott vannak a te fiaid, rokonaid és barátaid is, kedves lelki nyájam.

Azt fogják ugyan mondani, hogy ők testvéreik ellen küzdenek. De az ő vezérlő csillaguk itt nem a testvér elleni küzdelem, hanem a polgári kötelesség, a hazaszeretet és a királyunknak adott hűség. E magyar földön a szerb nép annyi nemzedékének bölcsője ringott, ezen magyar földben nyugosznak apáink és ősünk esztendői s ezen magyar föld a mi számunkra szent föld. Amellett bennünket szerbeket Szent István koronájának országában maga a mi több százados nép-hagyományunk is királyunk és hazánk iránti hűségre tanít. S amidőn ezen nehéz háborús időben én is különösen felszólítalak téged, szeretett lelki nyájam, hogy teljes sziveddel és lelkeddel végezd polgári kötelességeidet, akkor én is egyuttal a mi néhai dicső főpapjaink szellemében járok el, akik régidőktől fogva minden adandó alkalommal arra oktatták a mi szerb népünket, hogy mindenkor királyunk, e föld urának hű fia legyünk s hogy a legodaadóbban szeressük e földet, mely ápol s eltakar.

De ha a mondottak mellett azt is figyelembe vesszük, hogy a dicső Habsburg-ház bölcs uralma alatt a hazánkbeli összes többi népekkel együtt mi szerbek is egyen-

jogu polgárok vagyunk, hogy az ő atyái jogaruk alatt a mi szent vallásunk mindenkor védve volt s hogy ezen jogar alatt népoktatásunkat is magas fokra fejleszthettük, akkor még hálátlanság is volna részünkről, ha hazafiai kötelmeinket a legválságosabb időkben is nem teljesítenők rendületlenül; az igazi szerb pedig sohasem volt hálátlan! Hisz polgári és alattvalói kötelességeinket, főképp a háborúban, lanyhán teljesíteni, egyenlő volna a hazaárulással; az igazi szerb pedig sohasem volt hazaáruló!

Azon erős hitben, hogy a szerb harcosok, akik hűségük alatt szolgálnak, semmiképp sem lesznek esküszegők; főpásztori szeretettel hozzátok fordulok kedvelteim, akik odahaza maradtok s felszólítalak benneteket, hogy királyunk és hazánk iránti kötelességeiteket most is a legnagyobb buzgósággal s a legodaadóbb hűséggel teljesítsék. Hisz minél nehezebbek a mi ős királyunk napjai, annál nagyobb fiúi szeretettel kell Öt körülvennünk.

Járuljatok tehát, kedves hűveim, velem együtt őfelsége I. Ferenc József dicső trónja elé s ezen nehéz időben különösen is tegyetek fogadalmat, hogy a haza szeretetében nálatok senki sem lehet nagyobb s hogy az itteni szerb nép mindenkor megmarad királyá iránti öröklött hűségében.

Isten kegyelmébe ajánlak benneteket, kedves lelki gyermekeim; akikhez valamennyien fohászodjunk, hogy minél előbb elhárítsa tőlünk a véres háború gyötrelmeit és kísértéseit. Ámen.

Kelt Verseczen, a Mi püspöki székházunkban 1914 július 17-én/30-án.

Említett jámbor püspök
Gábor s. k.

Az orosz harctérről. — Elfoglalt orosz városok.

Budapest, aug. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) Berlinből sürgönyzik: Lublin mellett német határvédelmi csapatok rövid harc után elfoglalták Czenstochaut, Bendint és Kalisz.

Budapest, aug. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Berlinből sürgönyzik; az ottani orosz nagykövetnek elutazásakor különvonatot boesáttottak rendelkezésre s ezen a vonaton ment a határig.

Budapest, aug. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bécsi hiteles jelentés szerint az osztrák-orosz határon eddig csak az az egy haditény történt, hogy az oroszok felrobbantották a graniczai vasúti hidat.

Budapest, aug. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Krakóból sürgönyzik, az orosz határőröket és vámhivatalnokokat az osztrák határról visszavonták.

A német-francia határról.

Budapest, aug. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) A Magyar Távirati Iroda jelenti: Hivatalos közlemény szerint német csapatok eddig nem lépték át a francia határt. Ezzel szemben tegnap óta francia csapatok hadüzenet nélkül megtámadták a német határőrséget s habár a francia kormány csak néhány nappal ezelőtt bejelentette, hogy tíz kilométernyire meg nem szállt zónát fog pontosan betartani, mégis különböző helyeken átlépte a német határt. Tegnap este óta francia csapatok megszállva tartanak német helységeket. Azonkívül bombavető francia aviatikusok érkeznek tegnap óta Badenbe, Bajorországba és a belga semlegességet megsértve, belga területen átrepülve, a rajnai provinciába és kíséreltet tesznek, hogy a német vasutakat elpusztítsák.

HIREK.

Önkéntes polgári őrség Nagybecskerekén.

Nagybecskerek, aug. 5.

A háború most mindennemű polgári és hazafiai kötelesség teljesítésére szólít fel bennünket. Sokan vagyunk, akiket a hadi kötelezettség nem szólít a harcvonalba, de mint munka- és dologbíró emberek sok esetben teljesíthetjük azokat a feladatokat és szolgálatokat, amelyek ebben az időben az ország, sőt az egész monarchia területén a haderőt lekötik.

Elsősorban a vasúti vonalak, hidak, átkelő kompok, raktárak, középületek, lak-tanyák, gyárüzemek őrzése az a feladat, amely a katonaságnak nagy munkát ad s jelentős tömeget von el a haremzőről s nagyszámú katonaság van az egész monarchiában őrzési és közbiztonsági szolgálatokra lekötve. Kötelessége tehát ebben a pillanathban az ország minden polgárának, hogy a haza védelmében a tőle telhető legnagyobb mértékben vegye ki részét.

Es örömmel jelenthetjük, hogy városunkban már megindult a mozgalom az önkéntes polgári őrség szervezésére, amelynek az előbb említett őrzési feladatok elvégzése s ezáltal a katonai őrsapatok felmentése és harcra küldése volna a célja. A mozgalom élén Reitter Oszkár rendőrkapitány áll s az eddigi számítások szerint körülbelül 2000 jelentkezőre lehet számítani. A polgári őrség fegyverrel lesz ellátva, rövid oktatásban fog részesülni s előreláthatólag 6-8 naponként 2-2 órási őrszolgálat teljesítése lesz a feladata.

Legközelebb felhívás fog megjelenni, amely tudatni fogja a jelentkezés helyét, idejét és a kiképzés módját. Teljes meggyőződéssel remélhetjük, hogy ez a megkezdett akció sikeres lesz s minden fegyverképes, bármily dologra alkalmas ember osztálykülönbség nélkül fog erre a feladatra vállalkozni, amelyet tőle a haza ezekben a nagy időkben követel.

— **Törökbecse lelkesedése.** Törökbecséről írják lapunknak: Vármegejük közönsége mindenütt forró lelkesedéssel és melengető szeretettel ünnepli most a harcra menő hadsereget. Példátlan az izzó hangulat Törökbecsén ebben a tekintetben. A vasúti állomást zöld galvakkal és nemzeti lobogókkal van feldíszítve, amelyet ellep a várakozó sokadalom. A nagy meghatottságot elnyomja a hazafias lelkesedés tüze s a könnyeket a dicsőség és diadalmas visszatérés reményének forrása szárítja fel. Uriasszonyok és leányok fogadják a katonákat a fuvózenekar Rákóczi-indulása mellett s friss sörrel, eügetáttal, szivarral kínálgatják a hadfiakat. Egész sora játszódik le a történelmi napok megható eseményeinek. Nem győzik eléggé ellátni a pályaudvart zászlókkal, mert a lelkes katonák a paroxizmusig ható lelkesedéssel ragadják el azokat és diszítik fel velük vonataikat. Tisztek, legénység levett sapkával éneklék a közönséggel a Himnuszt. De nem feledkezik meg a község az itthonmaradottak, a bevonult legénység családtagjairól sem. Báró Csávossy Ignác, a mindenért annyira lelkesedni tudó uriaszony egész táborokart gyűjtött maga köré, jóléti bizottságot alakítva. Már eddig is több ezer korona gyűlt össze a szegények istápolására. Ahol ilyen a lelkesedés és ahol emyire megdobog a szív, ott a Mindenható őrző lélekkel áll fölöttünk, amiből csak a diadalmas visszatérés sarjadhat ki.

— **Az izraelita nőegylet áldozata.** A nagybecskereki izraelita nőegylet választmánya f. hó 3-án tartott ülésében egyhangulag nagy lelkesedéssel megszavazott a Vöröskereszt-Egyesület nagybecskereki fiókjának 500 koronát és a bevonultak családjainak segélyezésére szintén 500 koronát, összesen tehát 1000 koronát.